



ART·BOX
EXPERIENCE

Romantyczny Chopin

— WYSTAWA IMMERSYJNA —

SZKOŁY
PONADPODSTAWOWE

SCENARIUSZ LEKCJI

**FRYDERYK CHOPIN
I EPOKA ROMANTYZMU**



TYTUŁ LEKCJI:
Fryderyk Chopin i epoka romantyzmu**MIEJSCE:** Art Box Experience**GRUPA DOCELOWA:** Szkoły ponadpodstawowe**CZAS TRWANIA:** ok. 60 minut**FORMA LEKCJI:**
opowieść edukacyjna z elementami multimedialnymi oraz praca z kartą pracy**OPIS:**

Lekcja poświęcona jest zrozumieniu miejsca Fryderyka Chopina w epoce romantyzmu oraz roli muzyki jako wyrazu emocji – zarówno osobistych, jak i społecznych. Uczniowie poznają cechy muzyki romantycznej na przykładzie twórczości Chopina i zastanowią się, w jaki sposób jego utwory stały się manifestem uczuć, tęsknoty za ojczyzną i pragnienia wolności. Przyjrzą się również epoce, w której tworzył kompozytor, a także jego relacjom z innymi wybitnymi postaciami romantyzmu – m.in. Adamem Mickiewiczem i Cyprianem Kamilem Norwidem. Lekcja łączy analizę muzyczną z kontekstem historycznym, kulturowym i literackim, ukazując, w jaki sposób wartości romantyczne przejawiały się w sztuce muzycznej.

CELE LEKCJI (OGÓLNE):

- Uświadomienie uczniom roli Fryderyka Chopina w kulturze romantyzmu i jego znaczenia jako artysty romantycznego
- Rozwijanie umiejętności analizy związków między muzyką a historią, literaturą i emocjami
- Kształtowanie postawy refleksyjnej wobec dziedzictwa kulturowego oraz tożsamości narodowej

CELE LEKCJI (SZCZEGÓŁOWE):

- Uczeń potrafi przedstawić główne cechy romantyzmu jako epoki kulturowej i artystycznej
- Uczeń potrafi scharakteryzować Fryderyka Chopina jako twórcę romantycznego
- Uczeń potrafi wymienić i opisać związki Chopina z wybitnymi postaciami polskiego romantyzmu, takimi jak Adam Mickiewicz i Cyprian Kamil Norwid
- Uczeń potrafi wyjaśnić, jak muzyka Chopina wyrażała emocje osobiste i społeczne, w tym tęsknotę za ojczyzną.
- Uczeń potrafi zinterpretować romantyczne idee, takie jak mesjanizm, irracjonalizm, ludowość w kontekście polskiej kultury XIX wieku

KONSPEKT LEKCJI:

1. Wprowadzanie: romantyzm – duch epoki
2. Fryderyk Chopin jako romantyk
3. Podsumowanie
4. Karta pracy

1

WPROWADZENIE: ROMANTYZM – DUCH EPOKI

NARRACJA NAUCZYCIELA:

Witajcie w świecie emocji, buntu, marzeń i tęsknoty. Wyobraźcie sobie epokę, w której artysta nie musi przestrzegać żadnych sztywnych reguł – to jego uczucia są najważniejsze. Taka właśnie była epoka romantyzmu. W literaturze objawiła się balladami, w muzyce – przejmującymi nokturnami, a w malarstwie – burzliwymi pejzażami.

Romantyzm to czas, w którym serce mówiło głośniejszym głosem niż rozum. To czas, gdy artysta był nie tylko twórcą, ale i prorokiem, bojownikiem o wolność. Dziś przyjrzymy się tej epoce przez pryzmat jednej postaci - Fryderyka Chopina.

Na początku spróbujmy scharakteryzować epokę jaką był romantyzm.

CHARAKTERYSTYKA ROMANTYZMU:

RAMY CZASOWE:

W Europie okres romantyzmu przypada mniej więcej od lat 90. XVIII wieku (1790 r.) do lat 40. XIX wieku (1840 r.), w Polsce za początek epoki przyjmuje się rok 1822 (wydanie Ballad i romansów Adama Mickiewicza), za koniec 1864 (upadek powstania styczniowego).

ŹRÓDŁA:

- **racjonalizm** - główny prąd oświecenia - zdaniem romantyków oferował nieco uproszczoną wizję świata. Romantyzm odrzucił praktyczność rozumu, zwracając uwagę na wartości serca, emocje. Polemizował też z przekonaniem, że postęp osiąga się dzięki pracy całych społeczeństw. Według romantyków można go osiągnąć tylko dzięki poświęceniu jednostki. Wybitna, wrażliwa, czująca jednostka winna podjąć samotną walkę w imię interesów zbiorowości.
- **epoka zrodziła się z nowego sposobu widzenia świata i człowieka** po Wielkiej Rewolucji Francuskiej. Rewolucja zadała cios porządkowi feudalnemu, proklamując prawa człowieka wpłynęła na zmianę ludzkiej świadomości.

BOHATEROWIE ROMANTYCZNI:

Wyobcowani, samotni, wątpiący w sens wszelkich wartości albo też pełni zapału, przekonani o konieczności działania.

- **bohater byroniczny** (Giaur, George Gordon Byron): samotny, tajemniczy, podporządkowujący całe życie wielkiej namiętności, realizacji jakiegoś celu
- **bohater werterowski** (Cierpienia młodego Wertera, Johann Wolfgang von Goethe): wielka, namiętna, nieszczęśliwa miłość determinuje jego los, bohater – samobójca
- **bohater reneistyczny** (François-René, wicehrabia de Chateaubriand) skupiony na sobie i własnych doznaniach, outsider

ZADANIA STAWIANE WOBEC LITERATURY:

W romantyzmie poetę traktowano jako przewodnika duchowego, na którym ciążyła odpowiedzialność za życie zbiorowe. Zdaniem romantyków zajmuje on najwyższe miejsce w hierarchii ludzkich osiągnięć, jest geniuszem. Dzięki natchnieniu, on - reprezentant świata ludzkiego - kontaktuje się z Bogiem. Proces twórczy romantycy porównywali do boskiej kreacji świata. W tej epoce literatura i muzyka były potęgą. Oddziaływały na ludzi tamtych czasów, kształtując ich emocje, wrażliwość, gusta, wskazując ideały i wzorce osobowe.

NIEKTÓRE WYRÓŻNIKI ROMANTYZMU:

- **analiza uczuć** wewnętrznych, psychiki
- **nieufność wobec rozumu**, fascynacja tym, co irracjonalne
- **bunt wobec teraźniejszości**, dążenie do przeobrażenia świata
- **fascynacja folklorem**, zwłaszcza rodzimym. Za główne źródło narodowej odrębności romantycy uznali lud oraz jego kulturę duchową
- **fascynacja naturą**: romantycy odrzucili oświeceniowe poglądy traktujące świat przyrody jako wyregulowany organizm; dla nich był to byt pierwotny, twór tajemniczy, wiecznie żywy
- **fascynacja historią**: panował kult ruin i pamiątek przeszłości. Za epokę najbliższą duchowi romantyzmu uznano średniowiecze
- **propagowanie idei miłości**, dobroci, piękna, sprawiedliwości
- **fascynacja orientem**

WYBRANE POJĘCIA OPISUJĄCE EPOKĘ:

- **Choroba wieku** - zjawisko charakterystyczne dla jednego z nurtów epoki romantyzmu. Stan psychiczny i odczucia młodych z początków XIX wieku. Nastroje pesymizmu, zniechęcenia, smutku, poczucie braku celu w życiu.
- **Irracjonalizm** - pogląd głoszący, że rzeczywistość jest niedostępna poznaniu racjonalnemu, przypisujący najwyższą wartość pozarozumowym środkom poznawczym (intuicji, wierze, instynktowi, przeczuciu).
- **Ludowość** - fascynacja ludem przejawiająca się w: ukazywaniu świata oczami ludu, wprowadzaniu motywów związanych z ludem (m.in. bohatera ludowego, elementów folkloru), stosowaniu gatunków wywodzących się z tradycji ludowej (ballada)
- **Mesjanizm** - przekonanie o szczególnej misji jednostek lub narodów (pojęcie pochodzi od Mesjasza t.j. Chrystusa). W Polsce hasłem mesjanizmu narodowego stały się słowa z III części „Dziadów”: „Polska Chrystusem narodów” (cierpienia Polski to odkupienie grzechu tyranii i droga do wolności wszystkich ludów).

NAJWAŻNIEJSZE GATUNKI LITERACKIE UPRAWIANE W ROMANTYZMIE:

Poszukiwano nowych, sugestywnych środków ekspresji. Romantycy zbuntowali się przeciw rygorom epoki minionej i dotychczasowemu pojęciu piękna. Przyczynili się do wzbogacenia języka poetyckiego o nowe środki wyrazu (wprowadzenie do literatury mowy potocznej, prowincjonalizmów, archaizmów, neologizmów, łamanie składni i wersyfikacji).

Do ulubionych gatunków epoki należały:

- **dramat romantyczny** - gatunek dramatyczny ukształtowany w dobie romantyzmu w opozycji do reguł dramaturgii klasycystycznej (m.in. odrzucenie zasady trzech jedności, luźność kompozycyjna, synkretyzm) i w nawiązaniu do doświadczeń dramatu szekspirowskiego. Nieliczenie się z wymaganiami technicznymi i konwencjami widowiska teatralnego czyniło z wielu utworów tego gatunku dramaty niesceniczne.
- **ballada romantyczna** - liryczno-epicki utwór wierszowany wywodzący się z tradycji ludowej. Nasycony jest elementami dramatycznymi, opowiada o niezwykłych, często fantastycznych wydarzeniach.
- **powieść poetycka** - ukształtowany w okresie romantyzmu gatunek poezji narracyjnej, powstały z połączenia elementów epickich i lirycznych, rozbudowany utwór wierszowany zawierający luźną i fragmentaryczną fabułę, nasyconą momentami dramatycznymi. Twórca gatunku: W.Scott.
- **poemat dygresyjny** - poemat, w którym fabuła nie stanowi głównego trzonu utworu, lecz jest swobodnie przerywana dłuższymi rozważaniami i refleksjami autora, nawet niezależnymi od tematu dzieła. Narrator traktuje opowiadane zdarzenia w sposób żartobliwy i ironiczny, dając do zrozumienia, że stanowią one dla niego tylko pretekst do wypowiadania różnorodnych refleksji. Twórca gatunku: Byron.

2 FRYDERYK CHOPIN JAKO ROMANTYK

NARRACJA NAUCZYCIELA:

Fryderyk Chopin urodził się ponad 200 lat temu, w 1810 roku. Urodził się w Żelazowej Woli, skąd pół roku po jego narodzinach jego rodzina przeniosła się do Warszawy. Ojciec Fryderyka - Mikołaj był nauczycielem – uczył dzieci języka francuskiego. Mama Tekla Justyna z domu Krzyżanowska, była osobą zajmującą się domem i prowadzącą gospodarstwo domowe. Fryderyk miał trzy siostry: starszą Ludwikę oraz młodsze Justynę Izabellę i Emilię.

(nauczyciel pokazuje obrazki ukazujące rodzinę Fryderyka Chopina)

Jak stosunek miał Fryderyk Chopin do romantyzmu? Romantyzm w Polsce był inny niż gdziekolwiek. Polacy – zniewoleni, pozbawieni państwa – uczynili z literatury i muzyki oręż wolności.

W Polsce pojawiły się nowe tendencje napływające z Zachodu: głosiły one przewyższenie skostniałych form w sztuce i wyższość uczuć nad rozumem. Już na przełomie wieków pojawiły się polskie przekłady dzieł Dantego, Lope de Vegi i Szekspira, a wkrótce poezje Goethego, Schillera i Byrona zasiały źródło romantyzmu.

KORZENIE POLSKIEGO ROMANTYZMU

Sięgają one lat osiemdziesiątych XVIII wieku. Pod koniec XVIII stulecia główną rzeczniką nowej estetyki była księżna Izabela Czartoryska, której wrażliwość kazała zbuntować się przeciwko postawom neoklasycyzmu. Wbrew obowiązującej estetyce Izabela przeprojektowała wspaniałe ogrody otaczające jej rezydencję w Puławach w romantycznym stylu angielskim. Później nowe koncepcje i założenia formalne wyjaśniła w opublikowanej rozprawie o ogrodnictwie.

CECHY ROMANTYZMU W POLSCE:

Rozprzestrzeniający się w Europie romantyzm, przybrał w Polsce cechy szczególne. Dla zniewolonego narodu stał się szansą na odzyskanie heroicznej przeszłości, ale też niósł w sobie zapowiedź przyszłego buntu zbrojnego. Typowo romantyczne pojęcia – przywoływanie obrazów i wspomnień oraz sielankowe wizje – służyły przede wszystkim budowaniu polskości, wzmacnianiu patriotyzmu i podtrzymywaniu ducha w narodzie. Skwapliwie kultywowano stare tradycje szlacheckie, by w życiu codziennym nawiązywać do idyllicznej przeszłości. Wróciło zainteresowanie sarmatyzmem, który polską szlachtę wywodził od starożytnych azjatyckich ludów Sarmacji (przykładem eposu Adama Mickiewicza *Pan Tadeusz*). Z podobnym szacunkiem odnoszono się do tradycji muzycznych – zwłaszcza poloneza, które pomagały tworzyć tę sielankową wizję. W domach dawnej arystokracji tańczono go bardzo uroczysto wedle starego rytuału. Kiedy Mickiewicz w *Panu Tadeuszu*, pisany w latach 30 XIX wieku, już na paryskim wygnaniu, przywołuje „kraj lat dziecinnych! On zawsze zostanie święty i czysty jak pierwsze kochanie”, to właśnie polonez uosabia sielankową i dumną Polskę. Młodzież, która ledwie pamiętała te wydarzenia, wzrastała słuchając opowieści o świetności dawnej Polski i bohaterskich czynach polskich żołnierzy u boku Napoleona. *Pan Tadeusz* jest przykładem tej pełnej nostalgii czci dla wyidealizowanej przeszłości. Najbardziej może poruszającym epizodem w całym eposie jest poetycki opis koncertu cymbalisty Jankiela. Przejmująca scena ma miejsce w latach 1811-1812. W przepełnionej niezwykle ładunkiem emocjonalnym muzycznej improwizacji stary żydowski muzyk opowiada najnowsze dzieje Polski, poczynając od utraty niepodległości a kończąc na wspomnieniu kampanii napoleońskich i Hymnie Legionów Polskich generała Dąbrowskiego.

Opowieści patriotyczne, tak pielęgnowane w pierwszych latach XIX wieku, miały głęboki wpływ na wrażliwe umysły młodych Polaków. Chopin żyjąc na wygnaniu pielęgnował w pamięci wspomnienia młodości, pozostał silnie związany z polskimi emigrantami w Paryżu.

SPÓR KLASYKÓW Z ROMANTYKAMI

W pierwszych latach po kongresie wiedeńskim romantyczne tendencje stały się jeszcze wyraźniejsze, a spór toczył się już publicznie. Głównym forum nowych europejskich trendów intelektualnych, a zatem także dyskusji na temat romantyzmu, był *Pamiętnik Warszawski*, nowy periodyk założony w 1815 roku przez profesora historii Feliksa Bentkowskiego – później na jego wykłady uczęszczał Chopin. Zasadniczy przedmiot kontrowersji stanowiła ocena dziedzictwa Szekspira. W sposób najbardziej zdecydowany romantyczny irracjonalizm odrzucił w 1818 roku Jan Śniadecki, matematyk i filozof Uniwersytetu Warszawskiego. Po opublikowaniu w 1822 roku pierwszego romantycznego tomiku Adama Mickiewicza *Ballady i romanse*, spokojne dyskusje między przedstawicielami myśli klasycznej i romantycznej przerodziły się w otwartą kłótnię, która trwała aż do 1830 roku. Pierwsze wiersze Mickiewicza przynosiły nową, romantyczną estetykę, głosiły nowe wartości moralne i porywały rewolucyjnym językiem. Mickiewicz, Edward Odyniec i przyjaciele Chopina – Stefan Witwicki i Maurycy Mochnacki – prywatnie i publicznie bronili swojej wizji sztuki. Najbardziej bezpośrednią deklaracją nowego stylu, stała się ballada *Romantyczność*, poprzez którą Mickiewicz odpowiedział na krytykę Śniadeckiego z 1818 roku.

*„Dziewczyna czuje, — odpowiadam skromnie —
A gawieź wierzy głęboko:
Czucie i wiara silniej mówi do mnie,
Niż mędrca szkiełko i oko.
Martwe znasz prawdy, nieznane dla ludu,
Widzisz świat w proszku, w każdej gwiazd iskerce;
Nie znasz prawd żywych, nie obaczysz cudu!
Miej serce i patrzaj w serce!”*

(fragment, z: Mickiewicz A., Romantyczność,
w: Ballady i Romanse, 1822)

STOSUNEK FRYDERYKA CHOPINA DO ROMANTYZMU

Fryderyk Chopin znalazł się pośrodku sporu, z jednej strony pomiędzy profesorami Liceum, Uniwersytetu, artystami, muzykami, poetami starszego pokolenia, a z drugiej entuzjastycznymi uczniami Liceum, studentami Uniwersytetu i Konserwatorium, młodymi poetami. Żył głęboką miłością i szacunkiem do wielkich postaci oświecenia, które miał zaszczyt znać. Ojciec i starsi mistrzowie, zwłaszcza Józef Elsner (nauczyciel Fryderyka), przekazali Chopinowi intelektualne dziedzictwo oświecenia. Ideałów tych nigdy nie porzucił całkowicie: mówiono, że w ostatnich dniach życia w Paryżu czytał Voltaire'a. Młody kompozytor chłonił także nowe trendy. Już w 1826 roku uczęszczał na wykłady uniwersyteckie dwóch nauczycieli z zapałem propagujących estetykę romantyzmu: historyka Feliksa Bentkowskiego i profesora literatury Kazimierza Brodzińskiego. Niewiele starszymi kolegami Chopina był Mochnecki, Zaleski i Witwicki, którzy w 1825 roku stali się czołowymi orędownikami romantyzmu. Olbrzymi wpływ musiał wywrzeć na Chopinie Mochnecki, jeden z głównych konspiratorów powstania listopadowego i dziennikarz, który z olśniewającą elokwencją bronił poezji romantycznej. Wszyscy oni po powstaniu listopadowym wyemigrowali do Paryża.

Swoją muzyką Chopin opowiedział się po stronie romantyzmu. Podobnie jak inni młodzi romantycy, poszukiwał nowych, swobodnych form ekspresji, a inspirację czerpał z poezji, literatury i tradycji. Oskar Kolberg, młodszy brat przyjaciela Chopina, Wilhelma, napisał

„Był to czas rozbudzenia się romantyzmu w literaturze, a muzyka nie omieszkła pogonić za siostrzenicą swą, poezją, mknąc śmiało ku zenitowi swej doskonałości. Karmiony takimi żywiołami, na równi natchnienia z najznakomitszymi ówczesnymi wieszczami, do których myśli i uczuć lirę swą nastroił, powstał Chopin, koryfeusz i wyraziciel muzykalnej owej epoki, lubo fortepianowi tylko oddany”

(Oskar Kolberg, Dzieła wszystkie Oskara Kolberga, red. J. Krzyżanowski, 86 tomów, Pisma muzyczne, część II, t.62, s.379).

Ballada opowiada o dziewczynie rozmawiającej z niewidzialnym duchem zmarłego kochanka, co obserwujący scenę mędrzec uznaje za oznaki szaleństwa. Tymczasem prosty lud z trwogą dostrzega w niej zdolność wejrzenia w królestwo ducha. Utwór streszcza romantyczną estetykę w słowach: „Czucie i wiara silniej mówi do mnie, niż mędrca szkiełko i oko”. Ostatni wers „Miej serce i patrzaj w serce” – stał się romantycznym manifestem.

ZWIĄZEK FRYDERYKA CHOPINA Z PISARZAMI ROMANTYZMU:

Fryderyk Chopin, choć znany przede wszystkim jako wybitny kompozytor i pianista, miał także liczne kontakty z literatami swojej epoki. W kręgu jego znajomych znajdowali się najwybitniejsi przedstawiciele romantyzmu – poeci i pisarze, którzy podobnie jak on wyrażali ducha tamtych czasów. Wśród nich szczególne miejsce zajmowali Adam Mickiewicz i Juliusz Słowacki. Relacje Chopina z wielkimi romantykami pokazują, że muzyka i literatura często spotykały się w rozmowach, salonach i wspólnych przeżyciach artystycznych. Dzięki temu możemy zobaczyć, jak twórczość poetycka i muzyczna wzajemnie się inspirowały, tworząc wspólne dziedzictwo polskiego romantyzmu.

FRYDERYK CHOPIN I ADAM MICKIEWICZ

Fryderyk Chopin poznał Adama Mickiewicza w 1832 roku w salonie Marii d'Agoult i George Sand w Paryżu, dzięki Stefanowi Witwickiemu. Znajomość tych dwóch genialnych Polaków prawie od początku ich pobytu w Paryżu była dość bliska. Mieli ze sobą stały kontakt dzięki członkostwu w Towarzystwie Literackim i Kole Polskim i mimo obracania się w odrębnych środowiskach, mieli wspólnych znajomych m.in. Jana Ursyna Niemcewicza, Bohdana Zaleskiego i Stanisława Witwickiego.

Literacka sława poety dotarła do Warszawy jeszcze gdy Chopin był uczniem Liceum – on i jego rówieśnicy zaczytywali się w poezji wileńskiego wieszcza. Siedemnastoletni Fryderyk wytrwale znosił „znoje przy kupnie Mickiewicza”, kiedy wystawał w księgarni najprawdopodobniej po egzemplarz „Sonetów”. Możliwe, że tego samego roku (1827) skomponował muzykę do wiersza „Do M***”, którą dziś znamy jako pieśń „Precz z moich oczu”. Jeśli wierzyć Schumannowi, kilka lat później do skomponowania i stworzenia gatunku ballad fortepianowych zainspirowały Chopina literackie ballady Mickiewicza. Stosunki obu artystów zacieśniły się zwłaszcza na początku związku Chopina z George Sand. Podczas pobytu na Majorce Sand dla czasopisma „Revue des deux Mondes” napisała poświęcony Mickiewiczowi, Byronowi i Goethemu „Esej o dramacie fantastycznym”, podejmowała też działania, by twórczość polskiego poety przybliżyć francuskim czytelnikom. Serdeczne relacje między Mickiewiczem a Chopinem i Sand uległy ochłodzeniu po wstąpieniu poety do religijnej sekty towarzyszyków, której działalność określił Chopin krótkim słowem „wariactwo”. W marcu 1842 r. „Tygodnik Literacki”, czołowe czasopismo na ziemiach polskich, skrytykował Mickiewicza i odebrał mu symboliczne przewodzenie narodowi na rzecz Chopina, który „odziedziczył jego władzę i on żywi w sercach naszych święty znicz narodowości”. Przejściowe antagonizmy ostatecznie nie przekreśliły przyjaźni – jeszcze w styczniu 1849 roku Chopin odwiedził chorego Mickiewicza, grał mu i improwizował. Również Mickiewicz, który przeżył kompozytora o sześć lat, zachował o nim serdeczne wspomnienie, nazywając go „najuciesznieszą figurą”, jaką znał w świecie.

FRYDERYK CHOPIN I JULIUSZ SŁOWACKI

Słowacki i Chopin byli prawie równolatkami. Przyszli na świat w odstępie kilku miesięcy 1809 i 1810 r., zmarli zaś w tym samym 1849 r. Obaj cierpieli i przedwcześnie zmarli na gruźlicę. Na ogół sądzi się, że nasi wielcy romantycy poznali się w Warszawie przy końcu lat dwudziestych XIX wieku. Prawdopodobnie było to w kawiarni artystycznej „U Brzezińskiej”, usytuowanej przy ulicy Koziej. Bywali tu literaci, uczniowie szkół wyższych, młodzież uniwersytecka. Zachodził tutaj krytyk literacki Maurycy Mochnacki, poeta Konstanty Gaszyński, redaktor Leon Zienkiewicz. Zazwyczaj ze swoim przyjacielem, początkującym dramaturgiem i powieściopisarzem Dominikiem Magnuszewskim pojawiał się tu także Chopin. Był gościem w kawiarni „U Brzezińskiej” jeszcze 1 listopada 1830 r., na dzień przed swym wyjazdem z Warszawy. Słowacki jako młody poeta, urzędnik Komisji Skarbu, zamieszkały przy ulicy Elektoralfnej 755, blisko ul. Koziej, mógł wstępować do tego lokalu. Tam więc, być może, byli sobie przedstawieni. Zważywszy, że kręgi warszawskiej elity nie były zbyt szerokie, Chopin i Słowacki mogli się również spotkać w salonie panny Teresy Kickiej, córki marszałkowej Onufrowej, Józefy z Szydłowskich Kickiej. Chopin wspominał ją w liście do bliskiego przyjaciela Tytusa Wojciechowskiego z 27 grudnia 1828 r.:

Od tygodnia nicem nie napisał ani dla ludzi, ani dla Boga. Latam od Anasza do Kaifasza i dziś jestem u Wincengerodowej na wieczorze, skąd jadę na drugi do Panny Kickiej. Wiesz, jak to wygodnie, kiedy się spać chce, a tu proszą o improwizację. Dogódźże wszystkim!

Odświeżenie warszawskiej znajomości między Słowackim i Chopinem dokonało się w Paryżu, gdzie obaj znaleźli się po klęsce Powstania Listopadowego, pod koniec 1831 r. W stolicy Francji mogli spotykać się w polskich domach, np. u Czartoryskich w Hotelu Lambert, u państwa Platerów, w domu Potockich, u Józefa Straszewicza, na wieczorach u Eustachego Januszkiewicza i w Klubie Polskim, do którego obaj należeli, bądź na zebraniach Towarzystwa Literackiego. W liście do matki z 3 września 1832 r. Słowacki tak opisał obiad u Platerów wydany na cześć generała Józefa Dwernickiego, jednego ze znaczących dowódców Powstania Listopadowego:

Od kilku dni przyjechał Mickiewicz. Żaden z nas nie chciał zrobić pierwszego do poznania się kroku — a było kilka osób, którym mówił, że mnie chciałby widzieć — starano się więc sprowadzić nas gdzie razem i poznać... Dziś [7 sierpnia 1832 r. — W.T.] zeszliśmy się na wielkim obiedzie... Mickiewicz improwizował — ale dosyć słabo. [...] Szopen, sławny fortepianista, grał nam... gadaliśmy różne poezje, słowem, że dobrze nam zszedł wieczór. Wielu było Wołyniaków — wiele wypiliśmy szampana. [...] W kilka dni potem u Straszewicza był drugi taki wieczór — ale jak zwykle z długich przygotowań nic się nie klei, tak i na tym wieczorze nudziliśmy się śmiertelnie od 10 do drugiej w nocy — pod koniec jednak Szopen upił się i prześliczne rzeczy improwizował na fortepiano.

3

PODSUMOWANIE

NARRACJA NAUCZYCIELA:

Romantyzm był epoką, która w literaturze, sztuce i muzyce stawiała na emocje, uczucia i wyobraźnię. W opozycji do racjonalizmu Oświecenia, romantycy wierzyli, że człowiek jest wrażliwą istotą, której najważniejsze przeżycia nie zawsze można wyrazić słowem lub logiką. Bohaterowie romantyczni byli często wyobcowani, samotni, tęskniący i pełni sprzecznych uczuć, a ich losy stanowiły odbicie wewnętrznych dramatów epoki. W literaturze polskiej romantyzm podkreślał znaczenie historii, tradycji i narodu. Poeci i pisarze ukazywali Polskę jako bohatera mesjańskiego, cierpiącego, ale mającego misję w dziejach świata. Gatunki literackie romantyzmu – takie jak dramat romantyczny, ballada czy powieść poetycka – dawały twórcom możliwość łączenia różnych form wyrazu i swobodnego eksperymentowania z językiem oraz formą. Fryderyk Chopin, stał się jednym z najważniejszych przedstawicieli romantyzmu w muzyce. Jego dzieła łączyły głębokie emocje z narodową tożsamością. Poprzez polonezy, mazurki i nokturny Chopin wyrażał tęsknotę, miłość, samotność oraz uczucia związane z ojczyzną. Jego muzyka stała się symbolem romantycznej wrażliwości i duchowej wolności jednostki.

Przykładowe pytania do uczniów na zakończenie:

- Jakie cechy romantyzmu widać w twórczości Fryderyka Chopina?
- Dlaczego w polskim romantyzmie tak ważne było nawiązywanie do historii i tradycji narodowej?
- Jakie gatunki literackie były typowe dla romantyzmu i czym się wyróżniały?

Patroni honorowi:



Minister
Edukacji



Prezydent
miasta stołecznego
Warszawy



AMBASSADE
DE FRANCE
EN POLOGNE

Liberté
Égalité
Fraternité



INSTITUT
FRANÇAIS
Pologne

1925 — 2025

Partnerzy wystawy:



NARODOWY
INSTYTUT
FRYDERYKA
CHOPINA



ŁAZIENKI
KRÓLEWSKIE



Bank Polski

Partner strategiczny

Patron wystawy:



YAMAHA

Patroni medialni:

E L L E

wyborcza.pl

onet

RMF
CLASSIC

ticketmaster®

Warsaw
Insider



ART BOX
EXPERIENCE



ART·BOX
EXPERIENCE

Romantyczny Chopin

— WYSTAWA IMMERSYJNA —

SZKOŁY
PONADPODSTAWOWE

FRYDERYK CHOPIN I EPOKA ROMANTYZMU

KARTY PRACY



ZADANIE 1

Połącz postacie lub pojęcia z lewej kolumny z odpowiednimi opisami z prawej kolumny.

Fryderyk Chopin

Kompozytor romantyczny, tworzył nokturny i mazurki

Adam Mickiewicz

Autor „Romantyczności”, bliski ideowo Chopinowi

Mesjanizm

Gatunek literacki łączący elementy grozy i liryzmu

Ballada romantyczna

Polska jako „Chrystus narodów

Irracjonalizm

Przeciwstawienie rozumowi uczuć i intuicji

ZADANIE 2

Przeczytaj poniższy cytat i odpowiedz na pytania.

*„Czucie i wiara silniej mówi do mnie
Niż mędrca szkiełko i oko.”*

Z jakiego dzieła pochodzi powyższy cytat?

Co oznacza ten cytat w kontekście romantyzmu?

Czy zgadzasz się z taką postawą życiową? Uzasadnij.



ZADANIE 3

Uzupełnij poniższe definicje.

*dramat
romantyczny*

}

*ballada
romantyczna*

}

*powieść
poetycka*

}

*poemat
dygresyjny*

}

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:



Ary Scheffer malował

Imp. Lemercier r. de Seine 87 Paris

M Fajans lit.

FR. CHOPIN.

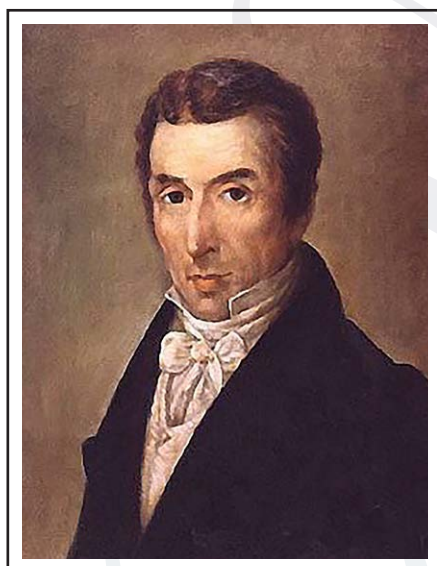
Chopin

RYS. 1

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:



RYS. 2



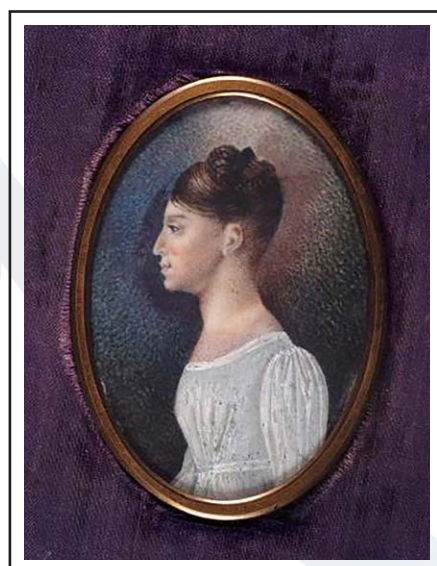
RYS. 3



RYS. 4



RYS. 5



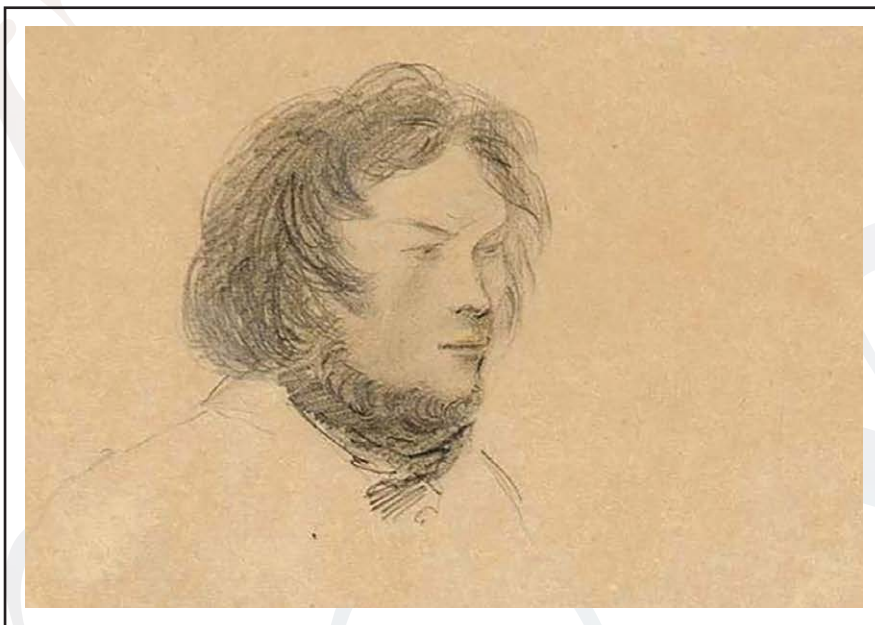
RYS. 6

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

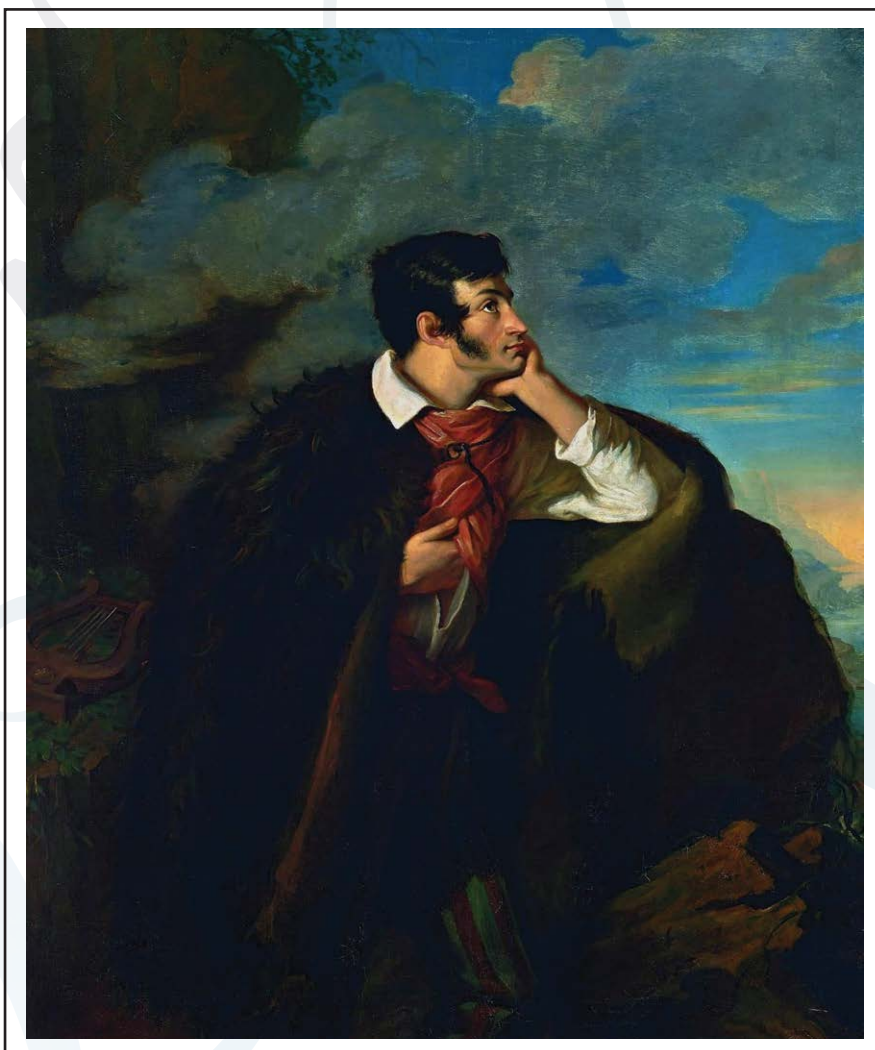


RYS. 7

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:



RYS. 9



RYS. 8

ŹRÓDŁA:

Rys. 1 – Maksymilian Fajans (lit.) według obrazu Ary Scheffera (1847), Portret Fryderyka Chopina z faksymile jego podpisu, litografia, papier, Paryż, ok. 1850., domena publiczna.

Rys. 2 i 3 - Pocztówka z reprodukcją portretu rodziców Fryderyka Chopina; druk na papierze; Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Robotnicza Spółdzielnia Wydawnicza „Prasa”, Warszawa, 1949.

Rys. 4 - Portret autorstwa Ambrożego Mieroszewskiego; w: Catalogue of Paintings Removed from Poland by the German Occupation Authorities during the Years 1939–1945. Polish Paintings, oprac. Władysław Tomkiewicz, Warszawa: Ministerstwo Kultury i Sztuki, 1950.

Rys. 5 - Portret autorstwa Ambrożego Mieroszewskiego; w: Catalogue of Paintings Removed from Poland by the German Occupation Authorities during the Years 1939–1945. Polish Paintings, oprac. Władysław Tomkiewicz, Warszawa: Ministerstwo Kultury i Sztuki, 1950.

Rys. 6 - Portret Emilii Chopin, domena publiczna.

Rys. 7 - Wacław Bolesławowicz Zieliński, „Mazurki” z cyklu „Chopiniana” 1995-1996, kolekcja NIFC.

Rys. 8 - Mickiewicz na Judahu Skale, portret autorstwa Walentego Wańkowicza, 1828 r.

Rys. 9 - Adam Mickiewicz, rysunek autorstwa George Sand, 1841 r.

PUBLIKACJE:

1. R. Kolberg O., Dzieła wszystkie Oskara Kolberga, red. J. Krzyżanowski, 86 tomów, Pisma muzyczne, część II, t.62, s.379
2. Goldberg H., O muzyce w Warszawie Chopina, Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Warszawa 2016
3. Mickiewicz A., Pan Tadeusz, Wydawnictwo Ossolineum, Warszawa 2018.
4. Mickiewicz A., Ballady i romanse, dostęp ze strony [www: https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/ballady-i-romanse/](https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/ballady-i-romanse/) [dostęp 20.07.2025].
5. Urbankowski B., Romantyzm Polski, Wydawnictwo Biały Kruk, 2022.
6. Makowski S., Romantyzm. Podręcznik literatury, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995.
7. Mickiewicz A., Romantyczność, w: Ballady i Romanse, 1822 Toruń W., Z ducha (nie)podobni: Słowacki – Chopin, Roczniki Kulturoznawcze, Tom VIII, numer 2 – 2017
8. German F., Chopin i literaci warszawscy, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Warszawa 1960.
9. Wójcicki K., Kawa literacka w Warszawie (r. 1829–1830), Nakładem Gebethnera i Wolffa, 1873.
10. Korespondencja Fryderyka Chopina, zebrał i oprac. Bronisław Edward Sydow, t. 1, Państwowy Instytut Wydawniczy, 1955, 87.
11. List do matki, Paryż, 3 września 1832, w Słowacki J., Korespondencja, t. 1, 135, 136.